

13. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ КЕЙС- МЕТОДУ ТА ЙОГО СУТНІСТЬ

Рибачук-Ярова Т.В., к. е .н., доцент

Національний університет харчових технологій

Серед сучасних технологій і активних методів навчання особливе місце у професійній освіті відведено кейс-методу. Відповідно до класичного визначення метод кейсів (англ. *Case method*, кейс-метод, кейс-стаді, case-study, метод конкретних ситуацій, метод ситуаційного аналізу) – це техніка навчання, що використовує реальні економічні, соціальні та бізнес ситуації. При цьому студенти повинні проаналізувати ситуацію, визначити сутність проблеми, запропонувати основні шляхи її вирішення та вибрати кращий варіант. Побудова кейсів базується на реальних фактичних матеріалах чи реальних ситуаціях. Важливість кейс-методу обумовлена тим, що він відображає не лише практичну проблему, а й мобілізує комплекс знань, який необхідно використати при її вирішенні, а також суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно свідчить про ефективність реалізації сучасних завдань системи освіти.

З історії розвитку активних методів навчання витікає, що метод ситуаційного освіти виник в 1870 році в Гарвардській юридичній школі завдяки Христофору Колумбу Ленгделлу. Використовуючи і розвиваючи метод Сократа він ввів у практику навчання роботу з першоджерелами судових справ, апеляцій та

інших документів з юриспруденції. Перед студентами ставилися завдання і розглядалися різні варіанти їх вирішення. Досвід поступово знаходив підтримку в інших юридичних школах. Подальший розвиток активних способів навчання знайшов поширення в школі бізнесу в Гарварді, заснованої в 1908 р. У першу програму під назвою «Master of Business Administration» (МВА) («Магістр ділового адміністрування») був введений обов'язковий курс - метод ситуаційного аналізу « Мистецтво ведення бізнесу» (1912 р.). На заняття запрошувалися власники бізнес структур для представлення та обговорення існуючих практичних проблем. Після певного часу на основі проведених аналітичних досліджень студенти повинні були надати звіт який містить вирішення проблеми і запропоновані рекомендації. Різні варіанти вирішення проблеми обговорювалися групою в присутності власників фірм. Так у 1919 р. Волас Донам, в минулому, банкір використовуючи свій практичний досвід в галузі права та бізнесу, запропонував викладачам переглянути лекційний підхід на « колекціонування кейсів » і роботу з ними. На початку двадцятого століття (1921 г) був опублікований перший підручник з написання ситуаційних вправ. Через час, в 1925 році , у звітах Гарвардського університету вже опублікували перші добірки кейсів [1, 2] .

В даний час співіснують дві класичні школи case-study: Гарвардська (американська) і Манчестерська (європейська). У рамках першої школи метою методу є навчання пошуку єдино

вірного рішення, друга передбачає багатоваріантність вирішення проблеми. Американські кейси більші за обсягом (20-25 сторінок тексту та 8-10 сторінок ілюстрацій), європейські кейси в 1,5-2 менші за обсягом. Лідером зі збору та розповсюдження кейсів є створений в 1973 році з ініціативи 22 вищих навчальних закладів The Case Clearing House of Great Britain and Ireland; з 1991 року він називається European Case Clearing House (ECCH). ECCH є некомерційною організацією, яка пов'язана з організаціями, які надають і використовують кейси і розташовані в різних країнах світу. В даний час до складу ECCH входить близько 340 організацій, серед яких The Harvard Business School Publishing, Інститут розвитку менеджменту (IMB) в швейцарській Лозанні, INSEAD, у Фонтенбло у Франції, IESE в Барселоні в Іспанії, Лондонська бізнес - школа в Англії, а також Школа менеджменту в Кранфілді.. У кожній з цих організацій своя колекція кейсів, право на розповсюдження яких має ECCH 4 [3].

У середині двадцятого століття викладання з використанням кейс - методу почало завойовувати нових прихильників і використовуватися в Західній Європі. Серед лідируючих бізнес - шкіл Європи, які не тільки беруть активну участь у викладанні, а й у написанні кейсів, відзначають наступні школи: INSEAD, LBS, HEC, LSE, ESADE. З початку 2000-х років кейси широко використовуються в закордонній практиці викладання природничих та технічних дисциплін (наприклад, Journal Of Chemical Education регулярно публікує відповідні методичні

матеріали). Розвивається практика використання кейсів при навчанні різним спеціальним дисциплінам - технологічним, економічним, медичним та іншим.

Сьогодні кейс - метод широко використовується в зарубіжній практиці як один з найефективніших способів навчання вирішення проблем. Гарвардська школа бізнесу виділяє майже 90 % навчального часу на розбір конкретних кейсів, зберігаючи пріоритетне значення методу case-study. Це інтенсивний тренінг з широким використанням відеоматеріалів, комп'ютерного і програмного забезпечення. Серед закордонних вчених, що працюють на питаннями використання кейс-методу в навчальному процесі можна відзначити Е. Монтера , М. Лідере , Дж. Ерскіна , М. Норфі .

Практика роботи з кейс-методами потрапляє в нашу країну з Заходу разом з першими управлінцями, які отримали освіту за кордоном, а також зі студентами, які стажувалися за обміном. Починаючи з 90-х років двадцятого століття вітчизняні вчені почали активно використовувати досвід закордонних дослідників у галузі освіти і застосовувати метод case-study в технології викладацької роботи. Так в цьому напрямку працюють спеціалісти українського Центру інновацій та розвитку, серед яких Ю. Сурмін, А. Сидоренко, В. Лобода, А. Фурда. Під редакцією Ю. Сурміна у 2002 р. було видано фундаментальну працю «Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода». На сьогодні запровадження методу аналізу ситуацій у навчальний процес знаходиться на стадії осмислення

та запозичення напрацьованих методик у закордонних вчених. Новизна і особливості використання case-study вимагають детального аналізу даного методу як виду інтерактивних форм навчання, адаптації до особливостей використання при викладанні.

Опис ситуацій для стимулювання творчої і критичної діяльності слухачів може носити різний характер залежно від педагогічної мети її використання в навчальному процесі. Мета навчання за допомогою кейс - методу полягає у формуванні спеціаліста, що може правильно проаналізувати ситуацію, тобто з'ясувати сутність проблеми, виявити можливі причини їх появи, проаналізувати, можливі варіанти рішення, вибрати найбільш оптимальний з них, привести їх в дію і паралельно здійснити контроль. Застосування кейсів як форми навчання для активізації навчального процесу спрямоване на вирішення наступних завдань:

- оволодіння навичками і прийомами аналізу ситуацій зі сфери професійної діяльності;
- відпрацювання умінь збору додаткової інформації , необхідної для конкретизації вихідної ситуації ;
- придбання навичок застосування теоретичних знань для аналізу практичних проблем в ситуації невизначеності та чіткого висловлення власної точки зору в усній або письмовій формі;
- прийняття рішень з розробки плану дій , орієнтованих на досягнення кінцевого результату ;
- відпрацювання вміння конструктивно критично оцінювати точки зору інших і самостійно приймати рішення на основі

групового обговорення ;

- оволодіння умінням використовувати зворотний зв'язок і отримувати користь з своїх і чужих помилок [4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адонина Н.П. Кейс метод. История появления и развития // <http://aspirantura-olimpiada.narod.ru/index/0-96>

2. Грузкова С.Ю., Камалеева А.Р. Кейс-метод: история разработки и использование метода в образовании.// Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал),/Modern Research of Social Problems, №6(26), 2013

3. Павельева Н. Кейс-метод в профессиональном образовании //Кампания. №43. 2008.

4.Біскуп В. С. Застосування методу аналізу ситуацій в інтер. формах навчання www.sau.kiev.ua/docs/.../v.s.biskup.doc